

Ф. В. Узунів,
к. е. н., доцент, перший проректор, Університет економіки та управління

НЕОБХІДНІСТЬ ПАРТНЕРСТВА БІЗНЕСУ І ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

F. Uzunov,
Ph.D., associate Professor, first Pro-rector of the University of Economics and management

THE NECESSITY OF PARTNERSHIP OF BUSINESS AND AUTHORITIES AT THE REGIONAL LEVEL

У статті розглянуто необхідність партнерства бізнесу і влади на регіональному рівні. Визначено відмінності партнерства бізнесу і влади на регіональному рівні. Розглянуто приклад широких повноважень місцевої влади у Швеції. Визначено низку чинників, що сприяють зацікавленості місцевих органів влади у запровадженні партнерства бізнесу і влади.

In the article the necessity of partnership of business and authorities at the regional level. Identify the differences partnership of business and authorities at the regional level. Consider an example of the broad powers to the local authorities in Sweden. Identified a number of factors contributing to the commitment of local authorities in the introduction of partnership of business and authorities.

---

*Ключові слова: бізнес, місцева влада, партнерство, регіональний рівень.
Key words: business, local authority, partnership, regional level.*

ВСТУП

Сформованість сторін партнерства бізнесу і влади на регіональному рівні має певні відмінності від загальнодержавного рівня. На регіональному рівні органи місцевого самоврядування як суб'єкти партнерства виконують одночасно функції з впровадження загальнонаціональної політики та визначення моделі соціально-економічного розвитку регіону, формування пакету соціальних ініціатив і проектів, які необхідно реалізувати в регіоні, інформування населення щодо основних напрямів соціально-економічного розвитку, залучення громадян до їх реалізації.

Місцеві органи влади при виконанні цих функцій можуть виступати як роботодавці (в комунальній власності знаходиться значна частина підприємств), отже, здатні ініціювати підвищення заробітної плати на своїх підприємствах, розширення участі працівників в управлінні виробництвом; встановлення раціонального співвідношення заробітної плати керівників підприємств, керівного персоналу і рядових працівників; забезпечення додаткових соціальних пільг для працівників у вирішенні житлових проблем, організації відпочинку і лікуванні.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою дослідження є розгляд необхідності партнерства бізнесу і влади на регіональному рівні.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань дослідження: визначити відмінності партнерства бізнесу і влади на регіональному рівні; розглянути приклад широких повноважень місцевої влади у Швеції; визначити низку чинників, що сприяють зацікавленості місцевих органів влади у запровадженні партнерства бізнесу і влади.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню партнерських відносин влади та бізнесу на регіональному рівні присвятили свої праці такі вчені, як В. Албед, А. Андрущенко, Н. Балабанова, В. Варнавська, В. Жукова, Г. Задорожний, О. Заржицький, Х. Йонг, Р. Кнаак, Ю. Одегов, Ю. Ольсевич, Г. Осовий, Н. Піроженко та інші.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Складний характер регіональних соціально-економічних систем обумовлює адаптивний характер регіонального управління, яке, на відміну від загальнодержавного рівня, не може бути однозначно жорстким і має спиратися на процеси самоорганізації, які відбуваються в регіональній системі. Разом з тим, практика партнерства бізнесу і влади свідчить, що в регіонах часто виникають ситуації,

коли владні органи прагнуть до повного контролю у сфері соціально-економічних відносин, не вступаючи у повноцінний соціальний діалог з профспілками, об'єднаннями роботодавців або "третьим сектором" [2].

Організації роботодавців як об'єднання, що виражають інтереси підприємців і місцевого бізнесу, виступають партнерами у розробці програм соціально-економічного розвитку регіону, фінансуванні на рівні регіону проектів, які мають соціальне значення. Для підприємців важливо, щоб влада на регіональному рівні при визначенні інвесторів або розміщенні обласних, муніципальних замовлень враховувала, перш за все, їх інтереси, орієнтувала територіальні замовлення на місцевих виробників з тим, щоб кошти залишалися в регіоні. Так само, при обов'язковій участі влади регіону і підприємців можуть розглядатися процедури банкрутства підприємств, коли необхідно максимально використовувати можливості збереження підприємства і, відповідно, робочих місць, або спільно визначити найбільш прийнятний спосіб перепрофілювання підприємства.

Загалом, інтереси бізнесових кіл як роботодавців в системі партнерства бізнесу і влади в регіоні, перш за все, пов'язані з регіональним ринком праці, де діють інтереси як місцевих роботодавців, так і роботодавців сусідніх регіонів, що може сприяти/не сприяти поліпшенню соціально-трудових відносин.

Проблемними можуть бути залежність бізнесу від рішень влади регіону, що може виявлятися у фактах корупції, адміністративного тиску, або сфері неформальних відносин, які складаються між бізнесом та управлінськими структурами та призводять до "тіньових" економічних схем, від чого страждають в цілому інтереси і регіональної спільноти, і партнерства [1].

Суттєві відмінності в різних регіонах має діяльність профспілок, що виявляється в їх активності, характері взаємовідносин з владою, рівні підтримки працюючих. У практиці партнерства бізнесу і влади на регіональному рівні профспілки найчастіше використовують такі форми, як ведення колективних переговорів; отримання інформації з соціально-трудових та економічних питань; ініціатива правотворчості як право звертатися в органи регіональної виконавчої влади з пропозиціями щодо вдосконалення організаційних умов партнерства, покращення стану соціально-трудових відносин та соціально-економічного розвитку регіону; взаємні консультації; врегулювання трудових спорів [3].

Слід зауважити, що у регіональному партнерстві часто існує різний ступінь впливу суб'єктів партнерства на соціально-економічний розвиток, оскільки такі партнери, як територіальні і громадські об'єднання, об'єднання малого, середнього бізнесу, регіональна еліта, місцева бюрократична еліта, місцеві органи самоврядування, які по-різному пов'язані з інформаційно-комунікаційними потоками та включені в процеси суспільної рефлексії, мають різні можливості для впливу. Це певним чином відображається в міжсекторному партнерстві бізнесу і влади в регіоні, яке поєднує ресурси суспільних секторів у проведенні спільних заходів [4].

Місцеві органи влади за допомогою ресурсів (правових, організаційних, бюджетне фінансування, інформаційних) використовують наступні технології міжсекторної взаємодії: громадсько-державні консультації, інформування населення, громадські слухання, громадська експертиза.

Бізнес-структури за допомогою ресурсів (фінансові, організаційні, інформаційні) використовують наступні технології міжсекторної взаємодії: реалізація соціальних програм, соціальне підприємництво, форми державно-приватного партнерства.

Громада за допомогою ресурсів (організаційні, інформаційні) використовує наступні технології міжсекторної взаємодії: лобювання, фандрайзинг, реалізація соціальних проектів, надання соціальних послуг.

При цьому спільними заходами на регіональному рівні є ярмарки соціальних проектів, грантові програми, фонди місцевих співтовариств, соціальні інвестиції, реалізація регіонального замовлення, спільні підприємства.

На регіональному рівні кожен новий етап розвитку розпочинають, як правило, ті партнери, які мають найбільший організаційний потенціал. Ними можуть бути управлінські структури, об'єднання підприємців, профспілки, громадські об'єднання. Важливо, щоб їх намагання були спрямовані на позитивні зміни і поліпшення ситуації. Дії зазначених структур в регіоні можуть бути представлені в наступному порядку:

- 1) оцінка ситуації і визначення основних напрямів партнерства;
- 2) визначення інституціональної і нормативно-правової бази партнерства на рівні прийняття відповідних стратегій, концепцій, регіональних угод;
- 3) координація і залучення до партнерства всіх зацікавлених суб'єктів і підписання відповідної угоди про партнерство;
- 4) розробка і реалізація партнерських програм [3].

Значною мірою ефективність управління в регіоні залежить від статусу та можливостей місцевої влади. В Україні діє понад тисячу нормативно-правових актів, які регулюють ті чи інші питання організації і функціонування місцевого самоврядування, але їх положення не в повній мірі відповідають Європейській хартії місцевого самоврядування, яка ратифікована Україною. Концепція місцевого самоврядування створювалася на основі різної ідеології, в результаті чого ми маємо суперечності у логіці її використання. Це актуалізує необхідність створення єдиної загальнонаціональної концепції діяльності місцевого самоврядування на основі розширення прав місцевої влади, посилення її відповідальності за соціально-економічний та культурний розвиток відповідних громад. Основою законодавчих змін може стати затвердження Декларації про основи державної політики України в сфері розвитку місцевого самоврядування.

Прикладом широких повноважень місцевої влади можна розглядати діяльність муніципалітетів у Швеції, які є основними постачальниками соціальних, освітніх і комунальних послуг, що фінансують початкову і середню освіту, догляд за дітьми, соціальне обслуговування пенсіонерів та інвалідів, займаються основними питаннями життєдіяльності громади — будівництвом, охороною здоров'я, захистом довкілля, прибиранням сміття, водопостачанням, виступають основними роботодавцями (кожен п'ятий швед працює в муніципалітеті або для нього). Муніципальні кошти мають декілька джерел: законодавчо встановлені податки; гранти, які виділяє держава; плата за принципом неприбутковості за соціальні послуги (оплата не може перевищувати кошти, витрачені на послугу). Таким чином, між владою та громадянами діють зрозумілі і прозорі відносини, коли влада працює на громадян, надаючи їм ті послуги, яких вони потребують.

Наведений приклад свідчить, що розробка концептуальних засад механізмів державного управління в системі партнерства бізнесу і влади на регіональному рівні має здійснюватися як на основі вітчизняного досвіду місцевих громад, так і використання кращих зразків спільних дій місцевої влади і громадян у західноєвропейських країнах, США, Росії. Як показує цей досвід, реформа державного управління і його децентраліза-

ція може дати бажаний результат лише у тому випадку, якщо буде мобілізовано громадський потенціал на вирішення суспільно значимих проблем, збільшиться участь громадян в управлінні на регіональному і місцевому рівнях [6].

Слід зазначити, що місцеві органи влади в Україні є об'єктивно зацікавленими у запровадженні партнерства бізнесу і влади. Цьому сприяє низка чинників:

— згідно з Планом заходів щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку, у 2008 році регіональні місцеві органи влади повинні були завершити розроблення регіональних стратегій розвитку, а, отже, передбачити джерела фінансових ресурсів для її впровадження;

— у 2008 році повинні бути розробленими регіональні інвестиційні програми, розраховані на середній термін реалізації, оскільки при їх наявності та визначенні інвестиційних пріоритетів, зокрема в інфраструктуру, буде здійснюватися підтримка проектів з Державного бюджету. Таким чином, поєднання місцевих і державних ресурсів може скласти основу для ініціювання місцевими органами влади партнерських проектів з приватними організаціями;

— у 2009 році Держстандартом заплановано розроблення стандартів методичних посібників з питань управління якістю послуг, що означає потенційне підвищення спроможності органів влади, зокрема місцевих, закладати у можливі партнерські контракти з приватними підприємствами стандарти, яких вони повинні дотримуватися у процесі надання послуг населенню;

— незадовільний стан житлово-комунального господарства, соціальної інфраструктури, відсутність перспективи значних капіталовкладень з бюджетів різних рівнів у її розвиток визначають потребу пошуку приватних фінансових ресурсів, "дешевого" доступу до сучасних технологій та управлінської експертизи;

— відсутність достатніх ресурсів, зокрема фінансових і людських, для надання громадських послуг, в умовах зростання потреб населення;

— усвідомлення, що механізм залучення приватних партнерів до реконструкції, утримання, експлуатації та будівництва є єдиним шляхом збереження частини туристичних об'єктів, зокрема замків, про що свідчить спільне рішення керівництва обласних рад шести західноукраїнських регіонів ініціювати процес внесення необхідних законодавчих змін;

— підготовка деяких міст до проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу — 2012, а, отже, потреба у формуванні прозорих механізмів залучення приватного капіталу для розбудови необхідної інфраструктури [5].

Значною мірою об'єднані зусилля партнерів є вкрай необхідними для розробки регіональних комплексних програм, наприклад, регіональних програм соціально-економічного розвитку, розвитку малого бізнесу, для створення регіонального фонду підтримки підприємництва або інших регіональних фондів. Ці питання є обов'язковими для вирішення в рамках регіональних тристоронніх угод; в процесі реалізації колективно-договірної практики.

ВИСНОВКИ

Складний характер регіональних соціально-економічних систем обумовлює адаптивний характер регіонального управління, яке, на відміну від загальнодержавного рівня, не може бути однозначно жорстким і має спиратися на процеси самоорганізації, які відбуваються в регіональній системі. Разом з тим, практика партнерства бізнесу і влади свідчить, що в регіонах часто виникають ситуації, коли владні органи прагнуть до повного контролю у сфері соціально-економічних відно-

син, не вступаючи у повноцінний соціальний діалог з профспілками, об'єднаннями роботодавців або "третім сектором".

Значною мірою ефективність управління в регіоні залежить від статусу та можливостей місцевої влади. Прикладом широких повноважень місцевої влади можна розглядати діяльність муніципалітетів у Швеції, які є основними постачальниками соціальних, освітніх і комунальних послуг, що фінансують початкову і середню освіту, догляд за дітьми, соціальне обслуговування пенсіонерів та інвалідів, займаються основними питаннями життєдіяльності громади.

Місцеві органи влади в Україні є об'єктивно зацікавленими у запровадженні партнерства бізнесу і влади. Цьому сприяє низка чинників, які були визначені в статті.

Література:

1. Делягин М. Власть, бизнес и население — три составляющих современного общества / М. Делягин // Проблемы теории и практики управления. — 2005. — № 3. — С. 38—44.

2. Долішній М. Актуальні завдання регіональної політики України в сучасних умовах / М. Долішній // Регіональна економіка. — 2009. — № 3. — С. 16—32.

3. Ємельянов В.М. Знаходження балансу інтересів та налагодження оптимальних взаємовідносин між бізнесом та владою на регіональному рівні / В.М. Ємельянов // Науково-методичний журнал. — Т. 159. Вип. 147. Державне управління. — Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. — С. 33—45.

4. Ємельянов В.М. Методи державного регулювання поведінки суб'єктів ринкових стосунків в регіонах // [Електронний ресурс] / В.М. Ємельянов // Державне управління: удосконалення та розвиток. — 2011. — № 8. — Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nauka.com.ua>

5. Жук В.П. Основні характеристики державно-приватного партнерства на регіональному рівні / В.П. Жук // Завдання державного, регіонального та муніципального управління в контексті нових реалій національного розвитку: міжнар. наук.-практ. конф., 06 квітня 2012 р.: тези доп.: у 2 ч. — К.: ВПЦ АМУ, 2012. — Т. 2. — С. 182—184.

6. Іваноньків О. О. Зарубіжний досвід розвитку економічних систем на інноваційній основі / Іваноньків О. О. // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 12. — С. 23—30.

References:

1. Deliahyn M. (2005), "Government, business and the population — the three components of modern society", *Problemy teoryy u praktyky upravleniya*, vol. 3, pp. 38-44.

2. Dolishnij M. (2009), "Actual regional policy objectives in today's Ukraine", *Rehional'na ekonomika*, vol. 3, pp. 16—32.

3. Yemel'ianov V.M. (2011), "Finding the balance of interests and adjustment optimal relations between business and government at the regional level", *Derzhavne upravlinnia*, vol.147, pp. 33—45.

4. Zhuk V.P. (2012), "The main characteristics of public-private partnerships at the regional level", *Zavdannia derzhavnoho, rehional'noho ta munitsypal'noho upravlinnia v konteksti novykh realij natsionalnoho rozvytku* [The task of the state, regional and municipal government in the context of the new realities of national development], *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya* [International scientific and practical conference], VPTs AMU, Kyiv, Ukraine, pp. 182—184.

5. Ivanon'kiv O. O. (2007), "Foreign experience the development of economic systems based on innovative", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 12, pp. 23—30.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2013 р.